

Πρωτοβουλία για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων – Βιβλιοθήκη ΑΤΕΙ-Θ

**Πιστοποιητικό Ελληνικών
Ιδρυματικών Καταθετηρίων**
Πρωτοβουλία για την πιστοποίηση των
Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων -
Βιβλιοθήκη ΑΤΕΙ-Θ

Σίνδος (Θεσσαλονίκη) 2008

Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης

**Πρωτοβουλία για την Πιστοποίηση των Ελληνικών
Ιδρυματικών Καταθετηρίων – Βιβλιοθήκη ΑΤΕΙ-Θ**

Κύρια υπεύθυνη για το πνευματικό περιεχόμενο αυτού του εγγράφου είναι η:

**Ελισάβετ Ι. Μακρίδου μία εκ των υπευθύνων της Ομάδας Εργασίας της
Πρωτοβουλίας για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών
Καταθετηρίων – Βιβλιοθήκη του ΑΤΕΙ-Θ.**

© 2008

Πίνακας Περιεχομένων

1. Πρόλογος	4
1.1 Βιβλιογραφική επισκόπηση	4
1.2 Εισαγωγή – Στόχοι.....	5
1.2.1 Ιδρυματικά Καταθετήρια Ανοιχτής Πρόσβασης και Επιστημονική Επικοινωνία	6
1.2.2 Επισκόπηση πρωτοβουλιών πιστοποίησης Ιδρυματικών Καταθετηρίων.....	7
2 Πιστοποιητικό Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων	8
2.1 Κριτήρια – Ελάχιστα επιθυμητά χαρακτηριστικά	8
2.1.1 Προβολή των υπηρεσιών	8
2.1.2 Πολιτικές.....	8
2.1.3 Πληροφορίες προς τους συγγραφείς.....	9
2.1.4 Νομικές πληροφορίες που σχετίζονται με θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας	9
2.1.4.1 Απαραίτητα κριτήρια για έργα που δημοσιεύονται για πρώτη φορά	10
2.1.4.2 Απαραίτητα κριτήρια για έργα που έχουν δημοσιευτεί στο παρελθόν ή έργα προς δημοσίευση	10
2.1.5 Θέματα ασφαλείας του συστήματος.....	11
2.1.5.1 Server	11
2.1.5.2 Αντικείμενα-τεκμήρια.....	11
2.1.6 Ευρετηρίαση και μεταδεδομένα	11
2.1.6.1 Μεταδεδομένα	11
2.1.6.2 Θεματική ευρετηρίαση	11
2.1.6.3 Διεπιφάνεια εργασίας.....	12
2.1.7 Στατιστικά στοιχεία χρήσης.....	12
2.1.8 Μεταδεδομένα και μακροπρόθεσμη διαθεσιμότητα των τεκμηρίων	12
2.1.9 Διασφάλιση του πλαισίου διαλειτουργικότητας.....	12
3 Αξιολόγηση και πιστοποίηση	13
3.1 Περιγραφή διαδικασιών.....	13
Βιβλιογραφία	15

1. Πρόλογος

Η νέα επιστημονική τάση που επικρατεί σε διεθνές επίπεδο, κυρίως σε θέματα επιστημονικής επικοινωνίας, είναι τα Ιδρυματικά Καταθετήρια (Institutional Repositories) και η σχέση τους με το κίνημα της Ανοιχτής Πρόσβασης (Open Access). Η ανάγκη να παρέχεται όσο το δυνατόν ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στα πορίσματα και δεδομένα της έρευνας με στόχο τον εκδημοκρατισμό στη διάδοση των επιστημονικών αποτελεσμάτων και οι οικονομικοί παράγοντες που σχετίζονται με το κόστος κυρίως των περιοδικών εκδόσεων σε μια εποχή ισχνών προϋπολογισμών των βιβλιοθηκών συνετέλεσαν, ώστε να δημιουργηθεί ένα ισχυρό κίνημα με στόχο την ελεύθερη online πρόσβαση στο ψηφιακό υλικό.

Η “Πρωτοβουλία για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων – Βιβλιοθήκη ΑΤΕΙ-Θ” κατανοώντας τις ανάγκες της επιστημονικής κοινότητας για αναβάθμιση των υπηρεσιών στον τομέα της επιστημονικής πληροφόρησης και θέλοντας να ακολουθήσει, αλλά και να συμμετάσχει ενεργά στο νέο παράδειγμα της επιστημονικής επικοινωνίας προχώρησε, έπειτα από έρευνα των εθνικών και διεθνών πρωτοβουλιών στον τομέα αυτό, στη θέσπιση κανόνων και πολιτικών, σε εθνικό επίπεδο, που σχετίζονται με:

1. Τις υπηρεσίες που προσφέρονται.
2. Τις πολιτικές που κρίνεται απαραίτητο να αναπτυχθούν.
3. Τις υπηρεσίες υποστήριξης προς τους συγγραφείς.
4. Τις νομικές πληροφορίες που σχετίζονται με θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας.
5. Τα θέματα ασφαλείας του συστήματος.
6. Την ευρετηρίαση και τα μεταδεδομένα.
7. Τα στατιστικά στοιχεία χρήσης.
8. Τη μακροπρόθεσμη διαθεσιμότητα των τεκμηρίων.
9. Το πλαίσιο διαλειτουργικότητας που πρέπει να διασφαλιστεί.

Απώτερος σκοπός των παραπάνω είναι η θέσπιση του συστήματος Πιστοποίησης των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων, που παρουσιάζεται εδώ, το οποίο θα λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο και θα καθορίζει τα ελάχιστα επιθυμητά χαρακτηριστικά της συνολικής ποιότητας των ΙΚ.

1.1 Βιβλιογραφική επισκόπηση

Για τις ανάγκες της παρούσας πρότασης μελετήθηκαν διάφορες έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές με σκοπό την καλύτερη τεκμηρίωσή του. Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει μία σύντομη επισκόπηση στα σημαντικότερα σημεία της βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε. Λόγω του ύφους της έρευνας θεωρήθηκε σκόπιμο να χωριστεί η βιβλιογραφία σε δύο μέρη: σε αυτήν που αφορά τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος και σε αυτήν (βλ. 1.2.2) που αφορά την πρόταση στην οποία καταλήγει η μελέτη. Η τελευταία παρατίθεται παρακάτω, στην ενότητα «Επισκόπηση πρωτοβουλιών πιστοποίησης Ιδρυματικών Καταθετηρίων» και γι’ αυτό παραλείπεται από την παρούσα ενότητα. Ως προς το θεωρητικό μέρος οι Jones, Andrew και MacColl [1] αναφέρονται στις κυριότερες παραμέτρους που πρέπει να λαμβάνει κανείς υπόψη κατά τη διάρκεια ανάπτυξης ενός Ιδρυματικού Καταθετηρίου, ξεκινώντας από τα διαδικαστικά ζητήματα που είναι απαραίτητα για τη θέσπιση ενός ΙΚ σε ένα ίδρυμα και καταλήγοντας στην επιλογή του κατάλληλου λογισμικού που θα

επιτρέπει το σχεδιασμό των αντίστοιχων, ροών εργασιών και κατάλληλων πολιτικών. Ο Crow [2, 3] αναλύει τα χαρακτηριστικά των ΙΚ και συνοψίζει τα κύρια θέματα που θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ιδρύματα και οι οργανισμοί πριν την ανάπτυξη ενός ΙΚ. Ο Lynch [4] προσεγγίζει τα ΙΚ από κοινωνιολογικής πλευράς δίνοντας έμφαση στις νέες δυνατότητες που δημιουργούν για την επιστημονική επικοινωνία τα ψηφιακά μέσα. Ο Johnson [5] υπογραμμίζει τη σημασία των ΙΚ στην επιστημονική επικοινωνία βασιζόμενος στα χαρακτηριστικά των ΙΚ όπως αυτά αναλύονται από τον Crow [3]. Ο Willinsky [6] θεωρεί την ανοιχτή πρόσβαση ως κοινωνικό δημόσιο αγαθό και ως τέτοιο χαρακτηρίζει και την ανοιχτή πρόσβαση στην επιστημονική παραγωγή. Περιγράφει διαφορετικούς τύπους πρόσβασης και καταλήγει σε μια επιχειρηματολογία γύρω από το μέλλον της επιστημονικής γνώσης. Τέλος, ο Jacobs [7] επιμελείται ενός βιβλίου το οποίο συγκεντρώνει κάποιες από τις σημαντικότερες δημοσιεύσεις διαφορετικών συγγραφέων σχετικά με την τάση της ανοιχτής πρόσβασης.

1.2 Εισαγωγή – Στόχοι

Ένα μεγάλο τμήμα του επιστημονικού κόσμου, προερχόμενο κυρίως από τον τομέα των θετικών επιστημών, εκμεταλλεύεται εδώ και χρόνια τις τεχνολογίες του Παγκόσμιου Ιστού και τις χρησιμοποιεί για τη διάδοση των ερευνητικών του αποτελεσμάτων. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως ένα τυχαίο γεγονός, δικαιολογημένα ως ένα σημείο, εφόσον οι ερευνητές δεν ανήκουν ούτε στην κατηγορία των εκδοτών, ούτε σε αυτήν των επιστημόνων της πληροφόρησης. Η βιβλιοθηκονομική κοινότητα ακολουθώντας τις νέες εξελίξεις της τεχνολογίας και αντιλαμβανόμενη τις ανάγκες των ερευνητών για ευρύτερη διάδοση των επιστημονικών τους εργασιών προσανατολίστηκε πολύ νωρίς στις ψηφιακές βιβλιοθήκες, τις οποίες χρησιμοποίησε ως μέσο επέμβασης, προκειμένου να διασφαλίσει ότι το επιστημονικό υλικό που διανέμεται μπορεί να τύχει σωστής διαχείρισης, μέσω καθιερωμένων συστημάτων τεκμηρίωσης, ευρετηρίασης και αποθήκευσης που θα εγγυώνται τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των τεκμηρίων. Η πρωτοβουλία αυτή, ειδικά και μετά την εμφάνιση των Ιδρυματικών Καταθετηρίων¹ Ανοιχτής Πρόσβασης, αποδεικνύει την αξία της, ενώ κερδίζει έδαφος, ολοένα και περισσότερο, όχι μόνο όσον αφορά ερευνητικά τεκμήρια αλλά και τη λοιπή πνευματική παραγωγή που μπορεί να παράγεται από ένα ακαδημαϊκό ίδρυμα.

Η σχέση που αναπτύχθηκε μεταξύ των ερευνητών, οι οποίοι παράγουν επιστημονικό έργο και των επιστημόνων της πληροφόρησης που διαχειρίζονται αυτό το έργο, έχει δημιουργήσει μία νέα μορφή διαδικασίας της δημοσίευσης, η οποία επιτάσσει νέες ανοιχτές αξίες και λειτουργεί ως ρυθμιστικός παράγοντας στο μέχρι στιγμής μονοπωλιακό καθεστώς που επέβαλλαν οι εκδότες. Στον νέο αυτό τρόπο δημοσίευσης, όπου το οικονομικό κίνητρο απουσιάζει, τα ΙΚ Ανοιχτής Πρόσβασης καλούνται να παίξουν πρωταρχικό ρόλο. Γι' αυτό, η λειτουργία τους θα πρέπει να εγγυάται με κάθε τρόπο τη σωστή διαχείριση και μακρόχρονη διατήρηση της ακαδημαϊκής παραγωγής. Προκειμένου να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, με ενιαίο τρόπο, προτείνεται η υιοθέτηση και εφαρμογή κοινών πολιτικών και κανόνων που θα καθιστούν αξιόπιστο το νέο αυτό μέσο δημοσίευσης.

¹ Στο εξής ο όρος Ιδρυματικά Καταθετήρια θα αναγράφεται ως «ΙΚ» για λόγους συντομίας.

1.2.1 Ιδρυματικά Καταθετήρια Ανοιχτής Πρόσβασης και Επιστημονική Επικοινωνία

Τα ΙΚ, στην πιο βασική τους μορφή, αναπαριστούν, τεκμηριώνουν και διανέμουν σε ψηφιακή μορφή την επιστημονική παραγωγή των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, ενώ τα ακαδημαϊκά ιδρύματα είναι πρωτίστως υπεύθυνα για τη διαχείριση αυτής της παραγωγής, δηλαδή για τη διάδοση και τη διατήρησή της. Τα ΙΚ αποτελούν το μέσο με το οποίο τα ακαδημαϊκά ιδρύματα εκφράζουν στα μέλη της κοινότητάς τους αλλά και στο ευρύ κοινό την ευθύνη που έχουν αναλάβει για τη συνολική επιμέλεια της ακαδημαϊκής παραγωγής. Συνεπώς, τα ΙΚ Ανοιχτής Πρόσβασης λειτουργούν σαν εργαλεία ικανά να καταδείξουν και να προβάλουν με δομημένο τρόπο την επιστημονική συνεισφορά του κάθε ακαδημαϊκού ιδρύματος στο ευρύ κοινωνικό σύνολο. Προκειμένου να τελεσφορήσει η σχέση που δημιουργείται μεταξύ των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, των ερευνητών και του ευρύτερου κοινού και δεδομένης της αλλαγής που έχει επέλθει στο τοπίο της επιστημονικής επικοινωνίας, έπειτα από την εμφάνιση των ΙΚ, είναι αναγκαίο να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο κοινών πολιτικών που θα διασφαλίζει τη συνολική ποιότητα των ΙΚ. Το πλαίσιο αυτό θα μπορεί να λειτουργεί και ως βοήθεια στην κατανόηση και υιοθέτηση του νέου τρόπου επιστημονικής επικοινωνίας.

Με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών του Παγκόσμιου Ιστού εμφανίστηκαν νέα μέσα διάδοσης της πληροφορίας. Αρκετοί ερευνητές αντιλαμβανόμενοι αυτές τις αλλαγές εκμεταλλεύτηκαν τα νέα ψηφιακά μέσα για να διαθέσουν παγκοσμίως το έργο τους, με πιο δημοφιλή τη μορφή του ηλεκτρονικού άρθρου και τη χρήση της προσωπικής ιστοσελίδας ως μέσο προβολής των επιστημονικών εργασιών. Ωστόσο, αφενός η πρόσβαση στα περισσότερα επιστημονικά περιοδικά δεν είναι ανοιχτή, περιορίζοντας την περαιτέρω διάδοση της έρευνας και αφετέρου η χρήση της προσωπικής ιστοσελίδας δε θεωρείται ασφαλής λύση για τη σωστή διάθεση και τη μετέπειτα διατήρηση των ερευνητικών έργων, αφού ο ερευνητής θα έπρεπε να καταναλώσει πολύ χρόνο προκειμένου να αναλάβει πλήρως (με την προϋπόθεση ότι έχει τις απαραίτητες γνώσεις) τις εργασίες διαχείρισης του περιεχομένου και των μεταδεδομένων του, οι οποίες μεταξύ άλλων ενδεικτικά περιλαμβάνουν: τη μεταφορά του περιεχομένου σε νέους μορφότευπους, όπως αυτοί θα εξελίσσονται στο χρόνο, τη δημιουργία μεταδεδομένων για την τεκμηρίωση του περιεχομένου, τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας των μεταδεδομένων στο κατάλληλο σχήμα, πρωτόκολλο και διεπιφάνεια, όπως το OAI-PMH[14] κλπ. Η εργασία, λοιπόν, των ερευνητών επικεντρώνεται κυρίως στην παραγωγή καινούριας γνώσης και όχι στις διαδικασίες επεξεργασίας, τεκμηρίωσης και διατήρησής της. Ένα ίδρυμα διαθέτει και το τεχνολογικό αλλά και το διαχειριστικό υπόβαθρο προκειμένου να υποστηρίξει όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την επεξεργασία, μακρόχρονη διατήρηση και διάδοση του επιστημονικού περιεχομένου. Γι' αυτό, κρίνεται ακόμα πιο επιτακτική η ανάγκη συνεργασίας της ερευνητικής κοινότητας με τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, αλλά και η εφαρμογή κοινών πολιτικών από την πλευρά των ιδρυμάτων προκειμένου α) να διευκολύνονται οι ερευνητές στην κατανόηση και υιοθέτηση του νέου μοντέλου επιστημονικής επικοινωνίας και β) να επιτυγχάνεται η διαλειτουργικότητα μεταξύ διαφορετικών συστημάτων ΙΚ. Τα ΙΚ μπορούν να υποστηρίξουν τις αλλαγές που συντελούνται στην επιστημονική επικοινωνία εκμεταλλευόμενα τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες που προσφέρουν τα ψηφιακά μέσα θέτοντας ένα κοινό θεσμικό πλαίσιο που θα εγγυάται την ορθή τήρηση και μακροπρόθεσμη πρόσβαση όχι μόνο στο επιστημονικό περιεχόμενο, αλλά και σε άλλου είδους ψηφιακό υλικό που αφορά

την πνευματική παραγωγή των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων στο σύνολό της. Ακολουθώντας τη φιλοσοφία αυτή, η “Πρωτοβουλία για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων – Βιβλιοθήκη ΑΤΕΙ-Θ” προχώρησε στο σχεδιασμό ενός Πιστοποιητικού Ελληνικών ΙΚ το οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά στη συνέχεια.

1.2.2 Επισκόπηση πρωτοβουλιών πιστοποίησης Ιδρυματικών Καταθετηρίων

Για τις ανάγκες της σύνταξης της πρότασης πιστοποίησης που αφορά τα ΙΚ στην Ελλάδα κρίνεται σκόπιμη η επισκόπηση των ήδη υπαρχουσών οδηγιών πιστοποίησης που έχουν εκδώσει άλλοι φορείς. Πρόκειται για προσπάθειες μεγάλου βεληνεκούς στις οποίες βασίστηκε και η πρόταση που παρουσιάζεται εδώ. Η έρευνα ανέδειξε τέσσερεις σημαντικές πρωτοβουλίες, δύο από τη Γερμανία (DINI [8] και NESTOR [9]), μία από τις Η.Π.Α. (RLG-NARA [10]) και μία Ευρωπαϊκή (DRIVER Project [11]). Τα δύο γερμανικά πιστοποιητικά διαφέρουν ως προς τον τελικό σκοπό της πιστοποίησης, ωστόσο, συμφωνούν σε πολλά σημεία, αν και το πιστοποιητικό από την ομάδα εργασίας NESTOR θεωρείται πιο πλήρες. Συγκεκριμένα, ο πρωταρχικός σκοπός του πιστοποιητικού DINI είναι η βελτίωση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των ΙΚ και η παροχή χρήσιμων πληροφοριών συμβουλευτικού χαρακτήρα σχετικά με την προώθηση, την αναγνωρισιμότητα και την προβολή της σημασίας του ΙΚ μέσα στο ίδρυμα που ανήκει, καθώς και η υποστήριξη της πρακτικής της ανοιχτής πρόσβασης. Αντίθετα, το πιστοποιητικό NESTOR επιχειρεί, κυρίως, να τεκμηριώσει την αξιοπιστία των συστημάτων των ΙΚ, των παροχών υπηρεσιών και των δημιουργών ψηφιακής πληροφορίας. Το πιστοποιητικό αυτό συνοψίζεται στα παρακάτω τρία βήματα: α) παροχή οδηγιών και βέλτιστων πρακτικών για το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός ΙΚ, β) αυτό-αξιολόγηση του ΙΚ με σκοπό τη βελτίωση της διαφάνειας² του ΙΚ και γ) την πιστοποίηση μέσω ελέγχου του ΙΚ από τρίτο εξειδικευμένο φορέα. Βάσει αυτών των διαφορών μεταξύ των δύο γερμανικών πιστοποιητικών οι Dobratz και Schoger [12] χαρακτηρίζουν το DINI ως ένα «ελαφρύ πιστοποιητικό» (soft certification) ενώ το NESTOR ως ένα «αυστηρό πιστοποιητικό» (hard certification). Το πιστοποιητικό RLG-NARA ακολουθεί την ίδια γραμμή με το NESTOR αποσκοπώντας στη μέτρηση της αξιοπιστίας των ΙΚ που στοχεύουν στη μακροπρόθεσμη διατήρηση του υλικού τους. Τέλος, η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία DRIVER εργάζεται για τη δημιουργία ενός οργανωτικού και τεχνολογικού πλαισίου που θα διασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των ευρωπαϊκών καταθετηρίων. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού η πρωτοβουλία DRIVER έχει εκδώσει κάποιες οδηγίες οι οποίες, κυρίως αφορούν τα θέματα διαλειτουργικότητας και σχετίζονται με το πρωτόκολλο OAI-PMH. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αναφορές των οδηγιών του DRIVER στα κριτήρια πιστοποίησης του DINI είναι συχνές.

Ακολουθεί η πρόταση πιστοποίησης των ΙΚ που θα λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο και θα καθορίζει τα ελάχιστα επιθυμητά χαρακτηριστικά της συνολικής τους ποιότητας. Σε αυτήν την πρώτη προσέγγιση, οι προτάσεις που ακολουθούν βασίζονται κυρίως στο πιστοποιητικό του DINI και στις προτάσεις του DRIVER. Ακολουθούν οι βασικοί τομείς ελέγχου και τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούν τα ΙΚ προκειμένου να πιστοποιηθούν.

² Η διαφάνεια σύμφωνα με το NESTOR επιτυγχάνεται μέσω της δημοσίευσης συγκεκριμένων μερών της απαραίτητης πληροφορίας που τεκμηριώνει τους σκοπούς και τις προδιαγραφές αλλά και την πρακτική εφαρμογή ενός ΙΚ που στοχεύει στη μακροπρόθεσμη διατήρηση των τεκμηρίων του.

Σημείωση: Η “Πρωτοβουλία για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” παρακολουθεί σε συνεχόμενη βάση τις νέες τάσεις και τις εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και σημειώνει ότι στο μέλλον ενδέχεται να γίνουν προσθήκες και αλλαγές σε σχέση με την τρέχουσα έκδοση. Η κάθε έκδοση θα αναγνωρίζεται από το σήμα του πιστοποιητικού το οποίο θα φέρει αντίστοιχη σφραγίδα ημερομηνίας.

2 Πιστοποιητικό Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων

2.1 Κριτήρια – Ελάχιστα επιθυμητά χαρακτηριστικά

2.1.1 Προβολή των υπηρεσιών

Όλες οι υπηρεσίες του συστήματος του ΙΚ θα πρέπει να είναι διαθέσιμες μέσω του Διαδικτύου. Ειδικότερα, το ίδιο το Ιδρυματικό Καταθετήριο θα πρέπει να είναι διαθέσιμο και μέσω του ιστότοπου είτε του ίδιου του Ιδρύματος είτε της ιστοσελίδας της βιβλιοθήκης. Προκειμένου για την προβολή του ΙΚ στη διεθνή επιστημονική κοινότητα, καλό θα ήταν το εκάστοτε ΙΚ να εγγράφεται σε έναν τουλάχιστον από τους δύο ακόλουθους καταλόγους: DOAR (Directory of Open Access Repositories), ή ROAR (Registry of Open Access Repositories).

2.1.2 Πολιτικές

Οι πολιτικές που πρέπει απαραίτητα να αναπτύξουν όλα τα ΙΚ θα σχετίζονται με το περιεχόμενο, τις λειτουργίες του ΙΚ, καθώς και πληροφορίες που θα αφορούν τους συγγραφείς. Ως προς το περιεχόμενο και τις λειτουργίες του ΙΚ θα πρέπει να δηλώνονται ξεκάθαρα οι όροι χρήσης του ΙΚ και να διασαφηνίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των χρηστών αλλά και του ίδιου του ΙΚ. Οι πολιτικές θα πρέπει να αναφέρονται γενικά στο περιεχόμενο της συλλογής του ΙΚ. Ειδικότερα, θα πρέπει να αναφέρεται ξεκάθαρα ποιο θα είναι το περιεχόμενο της συλλογής, ποια πολιτική θα ακολουθείται σε σχέση με τα αντικείμενα – τεκμήρια πλήρους κειμένου, ποια θα είναι η πολιτική των μεταδεδομένων και τέλος, ποια πολιτική ακολουθεί το ΙΚ σε σχέση με τη διατήρηση του υλικού του. Εδώ, θα πρέπει να περιλαμβάνονται και πληροφορίες απομάκρυνσης υλικού από το σύστημα. Επίσης, θα πρέπει να περιγράφονται τα τεχνικά χαρακτηριστικά του συστήματος και τέλος, προτείνεται να υπάρχει και μία δήλωση του εκάστοτε ΙΚ αναφορικά με την Ανοιχτή Πρόσβαση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η «Ανοιχτή Πρόσβαση» ενδέχεται να εκφράζεται μέσα από μία ποικιλία ερμηνειών, βάσει των διαφορετικών κριτηρίων και πολιτικών που ισχύουν για κάθε ΙΚ. Στο σύνολό τους, οι πολιτικές που αφορούν το περιεχόμενο και τις λειτουργίες του ΙΚ θα πρέπει να εκφράζουν σαφώς τους κανονισμούς που θέτει το κάθε ΙΚ, να ορίζουν τις υπηρεσίες που προσφέρονται στους συγγραφείς και να καταδεικνύουν τις τεχνικές, λειτουργικές ιδιότητες καθώς και τις ιδιότητες του περιεχομένου του υλικού που είναι προς δημοσίευση. Τέλος, το ΙΚ θα πρέπει μέσα από τις πολιτικές του να παρέχει όλες τις απαραίτητες εγγυήσεις που αφορούν στην τήρηση των τεκμηρίων στο αρχείο του ΙΚ εφόσον αυτά συμμορφώνονται με τις τεχνικές και άλλες προδιαγραφές που επιτάσσουν οι πολιτικές του κάθε καταθετηρίου.

Στην περίπτωση που υποστηρίζεται έστω και μερικώς κάποια πολιτική Ανοιχτής Πρόσβασης, τότε θα πρέπει εκτός από τις αντίστοιχες δηλώσεις πολιτικών να υπάρχουν και τα αντίστοιχα εργαλεία του συστήματος που θα τις υποστηρίζουν στην πράξη. Τέτοια εργαλεία περιλαμβάνουν: α) το εργαλείο υποβολής αρχείων, β) το μηχανισμό ελέγχου αυθεντικότητας των τεκμηρίων και γ) το αυτόματο σύστημα αδειοδότησης ψηφιακών τεκμηρίων.

2.1.3 Πληροφορίες προς τους συγγραφείς

Εκτός από τις παραπάνω πολιτικές, ιδιαίτερα χρήσιμες είναι οι πληροφορίες που αφορούν τις διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθήσει ο συγγραφέας πριν τη διαδικασία υποβολής των τεκμηρίων του. Οι πληροφορίες αυτές κρίνονται απαραίτητες για την καλύτερη καθοδήγηση του συγγραφέα και την αποφυγή λαθών. Οι ελάχιστες επιθυμητές υπηρεσίες για την επίτευξη των παραπάνω περιλαμβάνουν:

1. Συμβουλευτικές υπηρεσίες υποστήριξης μέσω ιστοσελίδων, τηλεφώνου ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και προσωπικής επαφής.
2. Εγχειρίδια χρήσης του εργαλείου υποβολής αρχείων.
3. Συμβουλές και οδηγίες για τη σύνταξη βιβλιογραφικών παραπομπών.
4. Συμβουλές και υποδείξεις σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα και τα δικαιώματα χρήσης (copyright) και σύνδεση με τη λίστα εκδοτών που υποστηρίζουν την ανοιχτή πρόσβαση του προγράμματος SHERPA/ RoMEO [15].
5. Χρήση και Αγγλικών διεπαφών – εκτός από τις Ελληνικές.

2.1.4 Νομικές πληροφορίες που σχετίζονται με θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας

Τα θέματα των δικαιωμάτων χρήσης και της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ιδιαίτερα σημαντικά όχι μόνο για τους δημιουργούς αλλά και για το ίδιο το καταθετήριο. Οι νομικές πληροφορίες θα πρέπει να αφορούν κυρίως δύο γενικές κατηγορίες τεκμηρίων: α) αυτά που δημοσιεύονται για πρώτη φορά, των οποίων τα πνευματικά δικαιώματα και τα δικαιώματα χρήσης ανήκουν στο δημιουργό και δεν έχουν μεταβιβαστεί σε τρίτο φορέα ή πρόσωπο και β) αυτά που έχουν δημοσιευτεί στο παρελθόν κάπου αλλού (πχ. άρθρα επιστημονικών περιοδικών, ανακοινώσεις σε συνέδρια κλπ.) με συνέπεια κάποια από τα δικαιώματα – συνήθως πρόκειται για τα δικαιώματα χρήσης – να έχουν μεταβιβαστεί σε τρίτο φορέα ή πρόσωπο. Ο διαχωρισμός των νομικών πληροφοριών με βάση το status δημοσίευσης των τεκμηρίων είναι απαραίτητος προκειμένου να διασαφηνίζεται στους δημιουργούς το νομικό δικαίωμα και οι όροι επαναδημοσίευσης ή πρώτης δημοσίευσης και διανομής των τεκμηρίων. Οι πληροφορίες αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές και για τη νομική κάλυψη του Ιδρυματικού Καταθετηρίου, διότι αν τα δικαιώματα χρήσης ενός τεκμηρίου έχουν μεταβιβαστεί σε τρίτο όργανο (αφορά τεκμήρια που έχουν δημοσιευθεί στο παρελθόν), τότε ο δημιουργός θα πρέπει να ζητήσει την άδεια του φορέα της πρώτης δημοσίευσης του τεκμηρίου προκειμένου να μπορέσει να δημοσιεύσει νόμιμα το έργο του και στο ΙΚ. Ωστόσο, πολλοί εκδοτικοί οίκοι, ακολουθώντας τη νέα τάση των επιστημονικών δημοσιεύσεων, ανανέωσαν τις πολιτικές τους επιτρέποντας στους δημιουργούς να φιλοξενούν τις δημοσιεύσεις τους και σε ΙΚ ή στις προσωπικές τους ιστοσελίδες, ακόμα κι αν υπάρχει συμβόλαιο μεταξύ εκδότη και δημιουργού. Μια λίστα με τα ονόματα αυτών των εκδοτών είναι και η “SHERPA/ RoMEO list”.

2.1.4.1 Απαραίτητα κριτήρια για έργα που δημοσιεύονται για πρώτη φορά

Ως έργα που δημοσιεύονται για πρώτη φορά χαρακτηρίζουμε αυτά, των οποίων τα δικαιώματα χρήσης, αναπαραγωγής και άλλα αποκλειστικά δικαιώματα δεν έχουν μεταβιβαστεί σε τρίτο πρόσωπο ή άλλο φορέα. Για αυτά τα έργα προτείνεται η σύναψη συμφωνητικού μεταξύ του δημιουργού και του ΙΚ. Το συμφωνητικό αυτό θα πρέπει α) να παρέχει τη μη αποκλειστική άδεια διανομής του τεκμηρίου από το ΙΚ και β) να επιτρέπει στους τελικούς χρήστες την ανάγνωση, αποθήκευση και εκτύπωση ενός μέρους ή του συνόλου του τεκμηρίου για μη εμπορικούς σκοπούς. Κρίνεται σκόπιμο, η διαδικασία αδειοδότησης του τεκμηρίου να υποστηρίζεται κατά τη διαδικασία της υποβολής του. Στην περίπτωση που ο δημιουργός επιθυμεί να μεταβιβάσει κάποια δικαιώματα σε τρίτους (πχ. σε κάποιον εκδότη) αυτά δε θα πρέπει να αντίκεινται σε καμία περίπτωση με τους όρους του συμφωνητικού δημιουργού – καταθετηρίου.

2.1.4.2 Απαραίτητα κριτήρια για έργα που έχουν δημοσιευτεί στο παρελθόν ή έργα προς δημοσίευση

Ως έργα που έχουν δημοσιευτεί στο παρελθόν ή έργα προς δημοσίευση χαρακτηρίζουμε αυτά, των οποίων τα δικαιώματα χρήσης, αναπαραγωγής και άλλα αποκλειστικά δικαιώματα έχουν μεταβιβαστεί ή πρόκειται να μεταβιβαστούν σε τρίτο πρόσωπο ή άλλο φορέα. Προκειμένου για τη δημοσίευση τέτοιων τεκμηρίων σε Ιδρυματικά Καταθετήρια οι προτεινόμενες πρακτικές μπορούν να διαφέρουν, αφού εξαρτώνται από το είδος του συμβολαίου που έχει συνάψει ο δημιουργός με τον εκδότη. Ενδεικτικά, μπορεί να ισχύουν τα παρακάτω:

- Το συμβόλαιο (συγγραφέα – εκδότη) είναι τέτοιο που εξ αρχής επιτρέπει τη διάθεση του τεκμηρίου μέσω ενός ΙΚ χωρίς να αντιτίθεται στους όρους και την άδεια που συμπεριλαμβάνονται στο συμφωνητικό δημιουργού – καταθετηρίου.
- Στο συμβόλαιο (συγγραφέα – εκδότη) παρατίθενται οι όροι σύμφωνα με τους οποίους ο συγγραφέας μπορεί να διαθέσει το έργο του μέσω ενός ΙΚ. Οι όροι αυτοί μπορεί να αποτελούν μέρος του κύριου σώματος του συμβολαίου ή να εκφράζονται ρητά σαν προσθήκη στο αρχικό συμβόλαιο.
- Οι όροι δημοσίευσης και διανομής μπορεί να περιλαμβάνονται στις πολιτικές του κάθε εκδοτικού οίκου σχετικά με τα αντίγραφα των δημοσιευμένων τεκμηρίων των συγγραφέων.

Προκειμένου για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών και για τη νομική κάλυψη όλων των εμπλεκόμενων μερών, οι ενδιαφερόμενοι (δηλ. οι δημιουργοί και τα ΙΚ) θα πρέπει να λειτουργούν βάσει της εθνικής νομοθεσίας αναλαμβάνοντας τις ευθύνες που τους αναλογούν. Τα ΙΚ σαν φορείς διανομής και προστασίας της ακαδημαϊκής πνευματικής παραγωγής θα πρέπει, τουλάχιστον, να παραπέμπουν στη λίστα SHERPA/ RoMEO και να αναφέρονται στα νομικά ζητήματα. Πρέπει, ωστόσο, να διασαφηνιστεί ότι ο ρόλος των ΙΚ δεν είναι να παρέχει νομικές συμβουλές. Γι' αυτό, προτείνεται η συνεργασία με τη νομική υπηρεσία του κάθε Ιδρύματος και/ ή τους υπεύθυνους της υπηρεσίας πιστοποίησης για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων δικαιωμάτων.

2.1.5 Θέματα ασφαλείας του συστήματος

Η επιβολή μιας πολιτικής ασφαλείας σε ένα περιβάλλον, όπως είναι και τα ΙΚ, εξασφαλίζει τη σωστή λειτουργία του συστήματος και προφυλάσσει τους χρήστες και την ίδια την εφαρμογή από ανεπιθύμητες εισβολές. Η προτεινόμενη πολιτική ασφαλείας περιλαμβάνει:

2.1.5.1 Server

- Κρυπτογραφημένες συναλλαγές κυρίως στην διαδικασία αυθεντικοποίησης του χρήστη και καθ' όλη τη διάρκεια της συνεδρίας του. Επίσης προτείνονται έγκυρες ψηφιακές υπογραφές, ενώ συνιστάται η ύπαρξη μιας τρίτης αρχής πιστοποίησης.
- Συνεχείς ενημερώσεις του περιβάλλοντος που φιλοξενεί το καταθετήριο. Εδώ περιλαμβάνονται ενημερώσεις του λειτουργικού συστήματος για νέα κενά ασφαλείας που παρουσιάζονται και ενημερώσεις των διαφόρων λογισμικών που συμβάλλουν στη λειτουργία του καταθετηρίου.
- Διατήρηση αντιγράφων ασφαλείας του περιεχομένου του καταθετηρίου ώστε να είναι δυνατή η ανάκτησή του σε περίπτωση καταστροφής.
- Φυσική πρόσβαση στο διακομιστή μόνο από εξουσιοδοτημένο προσωπικό.

2.1.5.2 Αντικείμενα-τεκμήρια

- Σχετικά με τα αντικείμενα-τεκμήρια του ΙΚ, αυτά θα πρέπει να έχουν έναν persistent identifier.
- Ένα αντικείμενο το οποίο έχει υποστεί διαφοροποίηση στο περιεχόμενό του θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα νέο αντικείμενο με δικό του persistent identifier, διαφορετικό από τον αρχικό.

2.1.6 Ευρετηρίαση και μεταδεδομένα

2.1.6.1 Μεταδεδομένα

- Η χρήση των μεταδεδομένων θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν και χωρίς περιορισμούς πρόσβασης.
- Για την τεκμηρίωση των ψηφιακών αντικειμένων επιβάλλεται η χρήση του προτύπου μεταδεδομένων Dublin Core[13]. Ωστόσο, προτείνεται η χρήση του ίδιου προτύπου στη σύνθετή του μορφή (Dublin Core Qualified) για πληρέστερη τεκμηρίωση.
- Προτείνεται η παροχή τεχνικών μεταδεδομένων.
- Προτείνεται η υποστήριξη εισαγωγής και εξαγωγής μεταδεδομένων σε βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων (πχ. Consortia, OPAC κλπ).
- Προτείνεται η παροχή λίστας συνδέσμων για τα indexing robots των μηχανών αναζήτησης (πχ. Google, Scirus κλπ).

2.1.6.2 Θεματική ευρετηρίαση

- Σχετικά με την ταξινόμηση και την ευρετηρίαση προτείνεται η χρήση κάποιου προτυποποιημένου σχήματος από τα ήδη υπάρχοντα (πχ. DDC, LCSH κλπ.) και λέξεις – κλειδιά ελεύθερου κειμένου. Για τις θεματικές επικεφαλίδες, τις

θεματικές λέξεις – κλειδιά και τις περιλήψεις/ επιτομές συνιστάται η χρήση της Αγγλικής και της Ελληνικής. Κρίνεται απαραίτητο τα τεχνικά και τα μεταδεδομένα χρήσης να είναι ορατά στον τελικό χρήστη.

- Πρέπει να υπάρχει μία πολιτική θεματικής ευρετηρίασης η οποία να είναι γνωστή και στους συγγραφείς.
- Οι λέξεις-κλειδιά ελεύθερου κειμένου, τα θέματα ενός καθιερωμένου σχήματος, καθώς και οι επιτομές και οι περιγραφές θα πρέπει να είναι γραμμένα και στην Αγγλική γλώσσα, με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των αλλοδαπών χρηστών του ΙΚ, αλλά και την προβολή του περιεχομένου του ΙΚ με σημασιολογικό τρόπο εκτός εθνικών ορίων.

2.1.6.3 Διεπιφάνεια εργασίας

- Θα πρέπει να υπάρχει μία Web διεπιφάνεια εργασίας για τους χρήστες.
- Θα πρέπει να υποστηρίζεται το πρωτόκολλο OAI-PMH 2.0. Προτείνεται η χρήση του πρωτοκόλλου OAI-PM για την ανταλλαγή σύνθετων σχημάτων μεταδεδομένων. (βλ. 2.1.9)

2.1.7 Στατιστικά στοιχεία χρήσης

- Κάθε ΙΚ θα πρέπει να τηρεί στατιστικά στοιχεία πρόσβασης των ψηφιακών αντικειμένων. Τα στατιστικά αυτά στοιχεία θα πρέπει να διατηρούνται μακροπρόθεσμα για λόγους αρχειακού ενδιαφέροντος.
- Τα στατιστικά στοιχεία θα πρέπει να τεκμηριώνονται με μία δήλωση που θα εξηγεί τα κριτήρια με βάση τα οποία έγινε η συλλογή τους.
- Προτείνεται τα στατιστικά στοιχεία πρόσβασης ενός τεκμηρίου να εμφανίζονται συνημμένα, ως δυναμικά μεταδεδομένα, στο αντικείμενο στο οποίο αντιστοιχούν προκειμένου να είναι ορατά από τον τελικό χρήστη.
- Τέλος, το σύνολο όσων αναφέρθηκαν παραπάνω θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται σε μια γενικότερη πολιτική που θα αφορά τα μεταδεδομένα.

2.1.8 Μεταδεδομένα και μακροπρόθεσμη διαθεσιμότητα των τεκμηρίων

Για την επίτευξη της μακροπρόθεσμης διαθεσιμότητας των τεκμηρίων, αρχικά, προτείνονται τα ακόλουθα:

- Χρήση των persistent identifiers
- Ανάπτυξη πολιτικής απομάκρυνσης και/ ή διαγραφής των τεκμηρίων από το σύστημα.
- Χρήση τεχνικών μεταδεδομένων που αποσκοπούν στη μακρόχρονη αρχειοθέτηση.
- Ταυτοποίηση του μορφότυπου στα μεταδεδομένα και σύνδεση σε έναν δημόσιας πρόσβασης κατάλογο μορφότυπων.

2.1.9 Διασφάλιση του πλαισίου διαλειτουργικότητας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η διαλειτουργικότητα μεταξύ των ΙΚ είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του νέου τρόπου επιστημονικής επικοινωνίας και ανταλλαγής

του επιστημονικού περιεχομένου. Η εφαρμογή ενός κοινού πλαισίου διαλειτουργικότητας θα εξασφαλίσει πληρέστερα και πλουσιότερα αποτελέσματα κατά τη διαδικασία αναζήτησης και ανάκτησης της πληροφορίας και θα εξασφαλίσει ευρύτερη πρόσβαση στη γνώση, προσδίδοντας, την ίδια στιγμή, μεγαλύτερο γόητρο τόσο στα ΙΚ όσο και στους ίδιους τους ερευνητές που συμμετέχουν με τα ερευνητικά τους έργα. Σαν ελάχιστο κριτήριο για την εξασφάλιση του πλαισίου διαλειτουργικότητας προτείνεται η χρήση του πρωτοκόλλου για τη συγκομιδή μεταδεδομένων OAI – PMH v. 2.0 (Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting). Η εφαρμογή του πρωτοκόλλου αυτού θα αποτελέσει μία κοινή βάση για την επικοινωνία όχι μόνο των Ελληνικών αλλά και αυτή των Ευρωπαϊκών ΙΚ. Για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου OAI – PMH ακολουθούνται οι οδηγίες του ίδιου του πρωτοκόλλου, ενώ συνιστώνται και οι οδηγίες εφαρμογής που έχει εκδώσει το πρόγραμμα DRIVER. Προκειμένου τα αποτελέσματα της διαλειτουργικότητας να είναι καρποφόρα θα πρέπει κάποια από τα μεταδεδομένα στοιχεία (βλ. 2.1.6.1) των τεκμηρίων που περιέχουν κείμενο να εγγράφονται εκτός από την Ελληνική και στην Αγγλική γλώσσα, έτσι ώστε η ανάκτηση των τεκμηρίων από όσους δε γνωρίζουν την Ελληνική να έχει σημασιολογική αξία. Η διγλωσσία εφαρμοζόμενη ως απεικόνιση μεταδεδομένων στοιχείων των τεκμηρίων και στην Αγγλική διευκολύνει την ευρύτερη διάδοση των τεκμηρίων που είναι γραμμένα στα Ελληνικά, μια γλώσσα όχι ευρέως ομιλούμενη.

3. Αξιολόγηση και πιστοποίηση

3.1 Περιγραφή διαδικασιών

Το γραφείο της “Πρωτοβουλίας για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” ή μία ομάδα εργασίας αυτού είναι υπεύθυνα για τη διενέργεια των ελέγχων, την αξιολόγηση και τελικά την απονομή πιστοποιητικού στα ενδιαφερόμενα ΙΚ. Το πιστοποιητικό θα φέρει τη σφραγίδα με το σήμα της “Πρωτοβουλίας για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” και την ημερομηνία της αντίστοιχης έκδοσης (βλ.1.2.2 “Σημείωση”). Στο πιστοποιητικό θα αναγράφεται ότι το ΙΚ που υποβλήθηκε σε έλεγχο πληρεί (τουλάχιστον) τα υποχρεωτικά κριτήρια της “Πρωτοβουλίας για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων”.

Δεν υπάρχει καμία χρέωση από την πλευρά των ΙΚ που υποβάλλονται σε αξιολόγηση. Ωστόσο, στο μέλλον ενδέχεται να αλλάξει αυτή η ρήτρα.

Το ενδιαφερόμενο ΙΚ επικοινωνεί με το γραφείο “Πρωτοβουλίας για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” και εκδηλώνει το ενδιαφέρον του. Στη συνέχεια καλείται να συμπληρώσει μία online αίτηση η οποία περιλαμβάνει τα σημεία ελέγχου που αναφέρονται στο κεφάλαιο 2 της παρούσης. Από την αίτηση αυτή θα φανεί ο βαθμός εκπλήρωσης των υποχρεωτικών κριτηρίων από την πλευρά του ΙΚ. Στην περίπτωση που το ΙΚ θελήσει να συμπεριλάβει επιπλέον πληροφορίες μπορεί να τις συμπληρώσει στα αντίστοιχα πεδία της αίτησης.

Μία εξουσιοδοτημένη ομάδα από το γραφείο της “Πρωτοβουλίας για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” θα εξετάσει το ενδιαφερόμενο ΙΚ. Το τελευταίο θα πρέπει να δώσει πλήρη πρόσβαση στην ομάδα

αξιολόγησης για τις υπηρεσίες που πρόκειται να υποβληθούν σε έλεγχο. Οι υπεύθυνοι του ΙΚ θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να δεχτούν ερωτήσεις από την ομάδα αξιολόγησης. Η διαδικασία αυτή θα πραγματοποιείται εξ αποστάσεως γιατί κρίνεται πως, συνήθως, δεν είναι αναγκαία η φυσική παρουσία της ομάδας αξιολόγησης.

Γενικά, η διαδικασία της πιστοποίησης θα ολοκληρώνεται μέσα σε ένα διάστημα δύο μηνών. Δεν υπάρχει χρονικός περιορισμός για τη διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού. Εξάλλου, από την ημερομηνία έκδοσης του πιστοποιητικού γίνεται αμέσως αντιληπτό ποια κριτήρια πληρεί ή όχι το αξιολογούμενο ΙΚ. Ένα πιστοποιημένο ΙΚ μπορεί να επικαλεστεί τις υπηρεσίες πιστοποίησης της “Πρωτοβουλίας για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” και να χρησιμοποιεί το λογότυπό της στις ιστοσελίδες του. Ωστόσο, οποιαδήποτε παραβίαση της χρήσης του σήματος ή του πιστοποιητικού διώκεται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Η “Πρωτοβουλία για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” παρακολουθεί στενά τις διεθνείς εξελίξεις αντιλαμβανόμενη τα ΙΚ ως αξιόπιστες και προσανατολιζόμενες προς το μέλλον υπηρεσίες. Γι' αυτό, μελετώνται και άλλες παράμετροι οι οποίες θα συμπληρώσουν μελλοντικά την τρέχουσα έκδοση του πιστοποιητικού. Στην περίπτωση που συμβεί κάτι τέτοιο, όλα τα ΙΚ που θα έχουν πιστοποιηθεί ως εκείνη τη στιγμή θα διατηρούν την πιστοποίηση για τα κριτήρια της πρώτης έκδοσης και θα μπορούν να κάνουν μία αναβάθμιση, δεχόμενα μερικό έλεγχο μόνο στις νέες προσθήκες κριτηρίων.

Μετά την απονομή του πιστοποιητικού η “Πρωτοβουλία για την Πιστοποίηση των Ελληνικών Ιδρυματικών Καταθετηρίων” διατηρεί το δικαίωμα να ανακαλέσει τα πιστοποιητικά που έχει αποδώσει, στην περίπτωση που παρατηρηθεί οποιαδήποτε αθέτηση ή παραβίαση τήρησης των υποχρεωτικών κριτηρίων.

Βιβλιογραφία

- 1 Jones, R., Andrew, T. & MacColl, J. (2006). The Institutional Repository. Oxford-England: Chandos Publishing
- 2 Crow, R. “SPARC Institutional Repository Checklist & Resource Guide”. arl.org/sparc November 2002. 31 Jul. 2007.
<http://www.arl.org/sparc/bm~doc/IR_Guide_&_Checklist_v1.pdf>
- 3 Crow, R. “The Case for Institutional Repositories: A SPARC Position Paper”. arl.org/sparc 2002. 31 Jul. 2007.
<http://www.arl.org/sparc/bm~doc/ir_final_release_102.pdf>
- 4 Lynch, Clifford A. “Institutional Repositories: Essential Infrastructure for Scholarship in the Digital Age” ARL, no. 226 (February 2003): 1-7. Retrieved on 31 July 2007 from: <http://www.arl.org/resources/pubs/br/br226/br226ir.shtml>
- 5 Johnson, Richard K. “Institutional Repositories: Partnering with Faculty to Enhance Scholarly Communication”. D-Lib Magazine, vol. 8, no. 11 (November 2002). Retrieved on 24 July 2007 from:
<http://www.dlib.org/dlib/november02/johnson/11johnson.html>
- 6 Willinsky, John. (2006). The Access Principle: the Case for Open Access to Research and Scholarship. Cambridge, Massachusetts, London. England: The MIT Press
- 7 Jacobs, N. (επιμ.). (2006). Open Access: Key Strategic, Technical and Economic Aspects. Oxford-England: Chandos Publishing
- 8 Deutsche Initiative fur NetzwerkInformation E. V. “DINI-Certificate Document and Publication Services 2007”. edoc.hu-berlin.de September 2006. 30 Jul. 2007.
<<http://edoc.hu-berlin.de/series/dini-schriften/2006-3-en/PDF/3-en.pdf>>
- 9 Nestor Working Group Trusted Repositories Certification. “Catalogue of Criteria for Trusted Digital Repositories”. edoc.hu-berlin.de/ December 2006. 28 Jul. 2007
<<http://edoc.hu-berlin.de/series/nestor-materialien/8/PDF/8.pdf>>
- 10 OCLC, NARA and CRL. “Trustworthy Repositories Audit and Certification: Criteria and Checklist”. crl.edu February 2007. 31 Jul. 2007.
<<http://www.crl.edu/PDF/trac.pdf>>
- 11 Feijen, Μ.κ.ά. “driver Guidelines for Content Providers: Exposing Textual Resources with OAI-PMH”. Retrieved on 29 July 2007 from:
http://www.driver-support.eu/documents/DRIVER_guidelines_and_annexes_1_0.pdf
- 12 Dobratz, S. Schoger, A. “Digital Repository Certification: A Report from Germany”. rlg.org October 2005. 1 Aug. 2007
<http://www.rlg.org/en/page.php?Page_ID=20793&Printable=1&Article_ID=1779>
- 13 Dublin Core Metadata Initiative(2007): Τελευταία ανάκτηση 31.07.2007:

- <http://dublincore.org/>
- 14 The Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting(2007): Τελευταία ανάκτηση 31.07.2007: <http://www.openarchives.org/OAI/openarchivesprotocol.html>
 - 15 SHERPA ROMEO: Publisher copyright policies & self-archiving
<http://www.sherpa.ac.uk/romeo.php>